

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului: Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane " " " " " pe 1/2 an 5 " " " România și străinătate pe an 14 franci " " " " " pe 1/2 an 7 " "	Prețul inserțiunilor: Pentru publicațiuni oficiale, concurse edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 6 cor, până la 200 de cuvinte 8 cor. de aci în sus 10 coroane	Corespondințele se adresează redacțiunii „FOAIA DIECESANĂ” iară banii de prenumerațiune și inserțiunile a ADMINISTRAȚIA Librăriei și Tipografeiei diec. în Caransebeș
---	---	---

Uniunea Românilor din Transilvania cu bi- serica romano-catolică sub împăratul Leopold I.

XI.

*Protestările făcute contra uniunii și excomunicarea
lui Atanasiu.*

(Continuare)

preținsele folose spirituale și materiale²⁾ ale uniunii, nu putem tăce de faptul, că *prin unire* în corpul național *odată despicaț în două*, s'a produs o rană foarte dureroasă, rană, care strica simfitoriu organismul întreg. *Propaganda se continuă și până în ziua de astăzi și chiar sub masca naționalismului.*

Aspirațiunile naționale precum și suvenirile legate de Roma antică servesc adesea ca pretext. *Cu toate stortările însă Roma curială n'e*

cute spre cea mai profundă durere a clerului și a
 toată națiunea, ca să nu mai scape biserica română
 nici odată de sub această subditălă rușinosă;
*fiți nefericiți! cine veți voi apăsă, dacă părinții
 voștri dau mâna cu străinii în contra voastră?*
 Ce ar dice episcopul Inocențiu, când ar vedea,
 acuma n'are Iesuitismul numai un avocat în
 biserică și cea așerbită și sfâșiată de Iesuiți?
 Ce a păcătuit biserica noastră — întrebăm și noi
 cu episcopul Inocențiu, — dacă nu cumva a
 păcătuit unindu-se, de se pedepsește cu înfamia
 de desertoriu? *Cu uniunea a intrat de o dată
 o ură între Români, care a finit mai bine de 80
 de ani. Iertați-mă, fraților! să trec cu vederea
 furiele Iadului, cari i-au sfâșiat pe Români în
 acele timpuri nefericite, nu postulareți, ca să
 descriu, cum se certau fiii cu părinții, cum se
 băteau frați cu frați fără să scie, pentru-ce; cum
 se afuriseau preoții noștri unii pre alții; cum lu-
 crau marii ungurești și mai ales episcopii lor
 nainte curții, ca să-i facă uniți cu puterea pe
 Români; cum întăritau pe episcopii uniți și pe
 călugări, ca să facă proseliți din Români; și
 aceștia nu vedeau, că sunt numai nisece unelte, cu
 cari se folosia învidia ungurească, ca să tubure
 pacea între frați. Cine ar pute spune suferințele
 Românilor sub acele urburări? Cei neuniți nici nu
 aveau preoți, nici episcop, pânăce cădură sub
 înălțimea și greutatea unei lege în țară și*

Din datinile de Crăciun

ale poporului nostru

*Așa-i legea din bătrâni,
 Din bătrâni, din oameni buni.
 Vorbă din popor.*

Crăciunul, ziua născerei Domnului nostru Isus
 Cristos, e serbătoarea cea mai dorită, cea mai bogată
 în festivități și cea mai mare din toate câte împodo-
 besc lunile friguroase ale iernii, întocmai precum sunt
 Pascile cea mai aleasă din zilele de serbătoare ale
 primăverii.

Amându-se, ziua născerei ca și ziua învierii
 Domnului, sunt de-o-potrivă zile mari, zile de înălțare
 sufletească, mai presus de celelalte zile sfinte ale anu-
 lui; sunt serbători împărătesci, în traiul religios-
 creștinesc al poporului nostru.

Dacă însă ziua sfintelor Păști, ca serbătoare
 creștină stă la aceeași înălțime cu ziua de Crăciun
 — ca serbătoare națională românească nici pe departe
 nu se poate asemăna cu ziua Născerei Domnului.
 Crăciunul cu nenumăratele sale datini, obiceiuri și
 festivități, e cea mai națională serbătoare românească,
 e serbătoarea, în care s'a păstrat mai curat și mai
 bogat mulțimea de obiceiuri religioase și ceremonii
 ale străbunilor noștri Români, obiceiuri cari cădeau
 în același timp și simbolisau, închipuiau același lucru,
 ca și Crăciunul nostru de azi.

Crăciunul e serbătoarea cea mai latină, cea mai

casa Romanului, bogat ca și sărac. — „Acest porc te va face să-ți petreci bine Saturnalele“ (*Iste tibi faciet bona Saturnalia porcus*), zice tot poetul Martialis într-una din epigramele sale, intitulată „porcul“ (porcus, 14, 70.)

Ați găcit asemănarea fără îndoială cu toții! Porcul nostru de Crăciun, ce se taie la poporul nostru, începând din ziua Sf-lui *Ignatie* (20 Decembrie), și care nu lipsește de Crăciun din casa nici unui Român, să nu fie oare porcul, ce-l tăiau străbunii nostri romani tot pe la începutul iernii de Saturnale (17—23 Decembrie)!? Și nu se zice oare și azi, ca și înainte cu două mii de ani, de câte ori să taie porcul de Crăciun:

„Să-l mâncați în pace și sănătoși!?“ Iată dar, că până și porcul de Crăciun nu e decât o moștenire neîntreruptă din multele și seninele datine, ce le țineau cu sfințenie străbunii nostri la Crăciunul lor, în serbătorile Saturnalelor!

Da, Saturnalele nu erau decât Crăciunul vechilor Romani, până ce n'au trecut încă la legea lui Cristos.

Să ne lămurim!

După ajunare de 6 săptămâni Românii creștini serbează ziua născerii lui Isus Cristos, fiul lui Dumnezeu trimis lumii sub formă omenească.

Multe din credințele și datinile păstrate de la străbuni se *repețesc* în lunile *Decembrie* și *Ianuarie*, și multe din ele reamintesc anticele „*feriae latino-elinae*“. Parte însă din ferii s'au *transmutat* prin creștinism parte s'au *dislocat* din anumite zile, spre a se trece la altele, parte s'au *păstrat* neatinse, formând temelia ceremoniilor și moravurilor, ce poporul românesc le practică până în ziua de azi.

Sub numirea generică de Crăciun se înțeleg la poporul nostru o mulțime de credințe etc. naționale, unele aparținând *dogmelor* bisericești, altele având raport mai mult cu *traiul domestic*, sau cu *vieța publică* din sat (comună), iar altele constau din *amintiri străbune*, transmise prin tradițiune dintr-o generațiune în alta.

Aceste datine sunt în esența lor cam următoarele:

a) *Credințe religioase*: pomana cu împărțirea de *colindele*; umblarea cu *icoana*, *steaua* etc. b) *Datine în viața domestică*: tăierea porcilor; libertatea dată servitorilor. c) *Viața publică*: colindele la moș-ajun vicleemul: brezaia etc. d) *Moravuri tradiționale*: Ospătarea bună; împărțirea de daruri în lucruri de mâncare

Unele din aceste acte însă intrunesc 2 sau toate 3 din caracterele citate. Vicleemul d. e. se poate considera și ca credință religioasă și ca datină, brezaia și ca datină tradițională și ca petrecere publică.

Unele dintr'insele se petrec numai în timpul nopții, ca umblarea cu *Moș-ajunul*, *colindele*, umblarea cu *steaua* și cu *Vicleemul*, iară altele numai în timpul zilei, cum e umblarea cu *icoana*, ce reprezintă născerea lui Cristos, *Brezaia*.

Decembrie la vechii Romani era pus sub protecțiunea *Vestei*, zina focului (v. Ovid. Trist. I. VI.), fida lui *Saturn* și a zinei *Ops*, dela *opulentia* = abundență, (v. Macrobius, Saturnalia C. X).

În onoarea acestor zeități se celebrău în această lună *feriile saturnale*, de unde ni-au rămas „*Colindul copiilor*“ în noaptea din ajunul Crăciunului, urările de *avuție* (înbelșugare), cântece numite *Colinde* și toate celelalte datine domestice, cari sătenii români le păstrează ca o comoară străveche, fără ca să aibă cunoștință despre imensitatea valorii, despre puritatea nobleței și originii lor.

Luna lui Decembrie fiind consacrată *Vestei*, personificarea flăcării, a castității, tot ce e fecioresc și curat — urma firesce, ca plăcerile sărbătorilor date în această lună să fie consacrate celor *inocenți*, curați, celor de sub jug, fie jugul nesciinței, fie al despotismului, adică al *copiilor* și *sclavilor*.

Așa era în vechime, așa se păstrează și astăzi la noi acelaș obicei, cel puțin în ceea-ce privește pe copii, de-oarece sclăvia s'a desînfințat tot prin creștinism.

Creștinismul serbând născerea răscumpărătorului lumii, institui la finea lui Decembrie ceremoniile, cari păgânii le practicaseră în diferite zile ale lunii, dar cari acum sunt acumulate în *ajunul* Crăciunului și după ziua de 25 Decembrie, îmbrăcate în vestmintele religiei celei noaue, regenerătoare lumii creștine și prin aceasta a universului întreg.

În ajunul Crăciunului, primul act este acela al *Colindelelor*, amintire minunată și dulce despre *feriile* anticului *sacerdoțiu* numite Saturnale, Opale, Vacunale și Fornacale. Să vedem, ce erau aceste ferii la vechii Romani.

Zina *Ops* era soția zeului *Saturn*, deci vechii Romani celebrău de-odată și Saturnalele și Opalele, pentru-că amândouă aceste divinități erau considerate ca cele dintâiu, cari învățară pe oameni a cultiva pământul și a face pomii roditori. (Macrobius Saturnal. I, X).

De aceea, după-ce se culegeau bucatele de pe câmpii aceste divinități erau sărbătorite ca autorii celor dintâi îndulciri ale vieții.

Iată ce ne spune *Ovidiu*: „Odinioară era datina a ședea pe nisce scaune lungi (lavițe) dinaintea focului, și se credea, că Zeii sunt prezenți la masă. Și chiar și acum când se fac sacrificiile anticei zeități *Vacuna*, ori stau în picioare, ori șed jos înaintea focurilor vacunale. În acești ani se mai adause ceva din vechia datină: pe un tăier *curat* se prezintă *Vestei* bucatele oferite“; sau:

„Și zeita *Fornax* (= căldura și în sens mai strâns = cuptorul) își are sacrificiile sale. Înșuș focul din casă prepară pâinea învălă în spuză și țestul acoperă vatra cea înfăbentată. De aceea și brutarii sărbătorește *Focul* și pe *Vesta* sau *Fornax*, doamna focului“.

Iată dar originea acelor mici *turle* sau *covrigi* rotunzi și răsuciți, cari se numesc *Colindele* sau *Bolindele* și cari se împart în fie-care an în ajunul zilei

Crăciunului, în noaptea de 25 Decembrie — copiilor, cari în zori de zi vin să salute fie-care familie română și să-i ureze;

„Bună dimineața la moș-ajun!”

„Bună dimineața la moș-Crăciun!”

adresându-se în modul acesta în puterea unei datine, care o cred ei creștină, dar care e o transformare din datinele păgâne, adresând următorul cerere:

„Dă-mi un covrig,

Că mor de frig!”

Aici avem explicațiunea acelor daruri, ce — fără ca mulți din noi să avem cunoștința, că se făceau și acum două-trei mii de ani de străbuni și, că ei le împărțiau unii altora în onoarea *Vestei*, — le dăm astăzi de pomână în ziua de 24 Decembrie (ajunul Crăciunului),

Aceste *colindețe*, mai cu samă la țară, sunt făcute în genere din grâul, ce cultivatorul l'a măcinat chiar în acel an (Ovidiu, l. c. „sola prius furnis torrebant farra coloni”) și frământate de stăpâna casei și coapte în cuptor.

Colindeți sau *colindeață*, precum se mai zice pe alocurea, nu este decât o derivațiune din *colind* sau *colindă*, având înțelesul de dar mai ales în ale mâncării, ce se dă Colindătorilor. Pentru păstrarea atât de fidelă a vechilor obiceiuri latine la poporul nostru de un deosebit interes sunt tocmai *colindele* noastre de Crăciun și anul nou.

La Români exista o serbătoare, numită *festum calendarium*, ce cădea pe ziua de 1 Ianuarie, așa dară pe ziua de anul nou. Preseara acestei zile era serbată prin fel de fel de jocuri: copiii umblau mascați sau travestiți din casă în casă fluierând și cântând, ca să capete daruri. Obiceiul acesta s'a păstrat până târziu în evul mediu și după încreștinarea Romanilor, după cum se poate vedea din scriitorii evului mediu, ca Ducange, care ne spune, că și pe vremea sa copiii umblau în preseara anului nou la gratulate sau cum am zice noi la colindat, urând gazdei, care eșia se-i cinstească, cam în chipul acesta: „*Gaudium et lactitia sit in hac domo, tot filii, tot porcelli, tot agni!*” adică: bucurie și veselie să fie în casa aceasta, copii, porcei și miei din belșug! sau după traducerea lui Teodorescu:

În astă casă să fie

Bucurie și veselie:

Câți mititei,

Atâți porcei

Și tot atâta miei!

Asemnarea iarăș este isbitoare. Colinda noastră, atât ca cuvânt, cât și ca datină, nu este decât vechiul *festum calendarium*, sau mai bine zis *calenda(e)* Romanilor, iar cine a auzit nu mai mult, ci chiar și numai o colindă românească, știe, că formula de urare la finea fie-cărei colinde, e aproape aceeași până în ziua de azi la poporul nostru, ca și cuvintele, citate

de Ducange. N'avem la locul acesta decât să amintim cuvintele, cu cari se încheie urarea de anul nou a copiilor, cari umblă cu sorcova:

Câte petri-s în fântână,

Atâta galbini s'ai în mână!

Câte lemne sunt pe casă,

Atâta galbini s'ai în masă!

Și chiar și *sorcova*, rămurica cu care umblă copiii o regăsim în obiceiurile de anul nou ale străbunilor noștri. Macrobius ne spune, că gratulațiunea se făcea cu o rămurică de dafin verde, „*ca să trăească în pace și fericire la anul, și la mulți ani!*” (ut annare perennaraque commode liciat!)

Rămânând tot la datinele de anul nou ale popoului nostru, ca cea mai de căpitanie aflăm datina numită „*Plugușorul*”. Tinerii satului umblă din casă în casă, făcând urarea glugului pentru anul, ce vine, cu un plug sau cu un buhaiu. Orațiua sau urarea cuprinde de obicei povestea unui om, care a arat, sămănat, s'cerat, treerat și măcinat. Originea acestui obicei arigol al popoului nostru îl aflăm tocmai în *Opalele* Romanilor, serbătoare ce se ținea în onoarea zeiței bucatelor *Ops*, nemijlocit după Saturnale.

*

Este adevărat, că religiunea creștină ideia de caritate a substituit-o mai târziu ideii păgâne de sacrificiu, înlocuind serbarea *saturnalelor* și *vestalelor* prin celebrarea născerii lui Cristos; cu toate acestea, creștinismul nu putu șterge de tot urmele credințelor și datinelor păgâne și noi le conservăm în mare parte până astăzi.

Sângele latin, sângele roman devenit sânge român nu s'a putut altera, — întocmai după proverbul nostru „sângele apă nu se face”, — nu-și putu pierde originea cu toată mulțimea de secole și cu tot povoiul de furtuni, ce trebui să sufere, și sperăm, că nici d'acî înainte nu și-o va perde. Datinele se conservă mai tare decât însaș limba.

Saturnalele — serbări instituite în onoarea și amintirea lui *Saturn*, care domniise în Italia în timpurile preistorice și sub care se pune de ordinar *eta-tea de aur* a vieții omenesci — sunt *simbolul de libertate absolută a omului*, de lipsă de dureri și de bătrânețe.

Aceste serbări erau un fel de *drame domestice*, în cari sclavii jucau — pentru un timp oare-care mai mult sau mai puțin scurt — rolul de oameni liberi și câte-odată chiar de stăpâni.

Introducerea *Saturnalelor* și zilele, în cari se serbau, se esplică în diferite moduri, punându-se la diferite epoce de autorii vechi. *Macrobiu* (în *Saturnal*. I, VII și VIII) spune, că *Ianus*, cel mai vechiu domnitoriu zeu al Italiei, dete ospitalitate lui *Saturn*, pe care o barcă îl adusese în această țară, și fiind-că noul oaspe îl învăță *arta agriculturii* și *perfecționarea modului de nutrire*, care până aci era aspru și sălbatic,

mai înainte de a se cunoaște producțiunile pământului, împărți cu densus domnia.

Ianus a fost cel dintâiu, care bătă monete de aramă și în această instituțiune manifestă așa mare respect cătră Saturn, încât pe o parte (avers) a monetei puse o luntre (fiind-că Saturn venise într-o luntre) și pe cealaltă (revers) capul zeului (Saturn), spre a transmite posterității amintirea lui (v. Macrobiu l. c.).

Dovadă despre vechimea acestei monete de aramă, adaugă Macrobiu, o găsim în acel fel de joc de noroc, în care copii aruncă un ban în sus strigând: „*cap sau luntre?*” joc care s'a păstrat și la copiii Românilor noștri de azi, și care e atât de obișnuit, încât ori cine a trecut prin etatea copilăriei, de bună samă că l-a practicat. E însă de observat, că la noi având în us (până sub regele Carol în România) *moneta streină*, mai cu sémă nemțească (austriacă), ținem minte — zice I. D. Teodorescu — că copiii strigau mai înainte în acest joc: „*șajură sau număr?*” Astăzi acest joc începe a dispărea, adaugă d-l Teodorescu, însă nu dispăre, căci copii urmează cu acest joc chiar și în părțile Ungariei*; poate că dispăre, dar numai pentru cei bătrâni, cari nu-l observă așa des, ca în copilărie, când jucau înșiși.

Câți însă din Români știu? Câți au cunoștință de originea acestui joc? Câți-iarăși, și cari sunt cei ce vin să le spună despre vechimea acestor datine, cari datează de peste 3000 de ani?!!

Saturn și *Jan* domniră în pace și zidiră două orașe vecine, după cum adevăresce de o parte Virgiliu, prin versul, în care zice, că unul fû numit *Janicul*, iar celalalt *Saturnia* (*Janiculum huic, illi fuerat Saturnia nomen, Verg. apud Macr.*), pe de altă parte după cum confirmă posteritatea, care consacră acestor doi regi zeificați două luni consecutive: *Decembre* lui Saturn, și *Ianuarie* lui Jan.

Fiind-că Saturn dispărû de-odată (bunăoară cum dispărû și Romul înălțat în ceriu), Jan crezû de cuviință să-i facă cele mai mari onoruri.

Mai întâiu dete numele de *Saturnia* ținutului peste care domnise, apoi îi institui, ca unui zeu altare și sărbători numindu-le *Saturnalia*.

Jan dispuse, ca Saturn să fie onorat cu cult religios ca unul, ce îmbunătățise soarta vieții.

*

Se vede așa-dar, cu câtă religiositate, cât de neatinse s'au păstrat vechile instituțiuni (așezăminte).

Până și numele, până și modul împărțirii acestor pânișoare ale vechilor Romani, astăzi le găsim la săteanul, ba chiar și orășanul român, numite aci *colinde*, dincolo *covrigi*, cerute de copiii, ce tremură de ger, cari modulează pe o arie (melodie) pițigăiată colo :

Bună dimineața,
Dați-ne colindeața!

iar dincolo :

Dă-mi un covrig,
Că mor de frig!

Și cum să nu ne convingem, că această datină e păstrată la Români neatinșă, când ne vom aminti, că la noi se impart și fructe *mere, pere, nuci*, chiar și faguri de miere în onoarea zeului păgân, învățătorul cultivării fructelor, numit astăzi de creștinism *Crăciun*.

„O tesaură păstrate cu atâta scumpătate în colibă, pe cât de necunoscute sau desprețuite sunteți voi în palate!

„Nestimăte documente de glorioasa noastră origine, câte secole ați fost părăsite și date uitării, câte mii de ani înțelenite în vinelē pline d'un sânge viguros ale coloniilor latini dela Carpați și dela Istru!” esclamă cu entusiasm G. D. Teodorescu.

Saturnalele la început țineau numai *o zi*, apoi cu timpul ajunseră să țină *trei zile, cinci, șese* și mai în urmă *șapte*; adevărata serbare începea la ziua a XIV. a calendelor lui Ianuarie.

După un ospet solemn, dat în fața templului lui Saturn *pontifex maximus* proclama serbarea (*Macrobiu*) — copii alergau în toată cetatea pe strade, sau din casă în casă strigând: „*Io Saturnalia!*” sau cum e până în ziua de azi chiuitura noastră: *iu-iu-iu!* și iară iu!

În această exclamațiune, în această salutare dată de copii fie-cărei familii, vedem originea salutării copiilor la noi prin espresiunea :

Bună dimineața la moș-ajun,
Bună sara lui Crăciun!

Și astăzi, după atâtea valuri de secole, imnurile și cânturile saturnale tot se mai aud în Dacia, în noaptea Crăciunului, sub numele de *Colinde*, în cari ideea de opulență (abundență), de viață patriarhala și religioasă apare amestecată cu ideile de *felicitare* predominante în imnurile, ce se cântau de junii romani la calendele Ianuarie.

„Astă sară-i sară mare.
Florile d'albe;
Sara mare-a lui Crăciun,
Florile d'albe;
Noi umblăm și colindăm
P-asta vreme întunecoasă
De potecă-alunecoasă”.

Și mai în urmă, elementele religiei creștine venind să se substituie ideilor și dogmelor păgâne, *botezul* înlocuind *libațiunile* și *sacrificiile* de animale, făcându-se loc *sacrificiilor de produse*, adecă neînălăturându-se amintirea zeului productelor — Saturn — auzim la Români imnuri-colinde ca acestea :

„Voi patru colindători,
Vă alegeți doi din voi,
Doi din voi mai tinerei;
Treceți mergeți la grădină,

*) În Bănat se zice „*cap ori spic*”. Red. F. D.

La gradina raiului:
Rupeți fir de calofir
Și stebile de busuioc;
Treceți, mergeți la fântână,
La izvorul lui Iordan:
Muiati fir de calofir
Și stebile de busuioc
Ș'apoi mergeți *colindând*,
Doi pe urmă *botezând*.

Stropiți casa, stropiți masa,
Stropiți fețe de coconi creți.
Coconi creți s'or pomeni
Și frumos ne-or dărui:
Cu daruri dela părinți,
Cu daruri de vitejii,
Stropiți fețe de fete mari,
Fete mari s'or pomeni
Și frumos ne-or dărui
Cu mărâmi grele de fir."

Iară când ajung la cei bătrâni, cari chiar prin etatea lor, aduc aminte datinele apucate dela moștrămoși, cântătorii zic:

„Stropiți fețe de bătrâni:
Bătrânii s'or pomeni
Și frumos ne-or dărui
C'un *colac* de grâu curat.
Pe colac *vâsul cu vin*:

Fie ospetul deplin!"

Iată în aceste versuri *colacii*, cari și-i împărțiau Cirenenii și „*farra colonii*“, despre cari vorbește Ovidiu și *libațiunile cu vin* în onoarea lui Saturn, ospetul prescriș de *Macrobius*! Iată în aceste versuri *bucatele prezentate Vestei* pe un tăer curat, cum ne spune Ovidiu „*Fert missos Vestae pura patella cibos*“.

Iată începutul serbării prin invocarea lui Bachus, căci nu trebuie să uităm, că *mai toate sacrificiile* aveau partea lor de „*bacanală*“!

Iată în fine comemorat ospetul dat după terminarea ceremoniilor religioase și proclamarea serbătoarei de către „*pontifex maximus*“.

Statuele lui Saturn au dispărut, dar serbarea se păstrează în parte și în locul lor avem *icoanele*, cari reprezintă *peștera*, în care se săvârșește misterul incarnațiunii, iară în locul *imnelor profane* versetele „*Nascerea la Cristoase*“!

În timpul Saturnalelor estrema autoritate și omnipotența, ce aveau Romanii asupra sclavilor (se puteau ucide și da mâncare peșcilor etc.), era pentru moment suspendată și astfel, pre cât durau aceste zile de serbătoare domnia libertate și bucurie generală fără deosebire de rang și clasă socială.

În 25 Decembrie, după trecerea Saturnalelor Romanii serbau *ziua născerei neinvinsului Soare* (dies natalis Solis invicti). În aceeași zi a așezat mai târziu creștinismul *ziua născerii noului Soare* luminător și mântuitor al lumii, în veci neinvins de puterea întunecului.

Crăciunul nostru dară (25 Decembrie) e o serbare din cele mai naționale, după câte arătarăm prin datele, ce ni-le dă clasicitatea.

Crăciunul e *nu numai serbătoare creștină la Români*, ci totodată o datină, o instituțiune păgână *latină națională*.

Mai toate popoarele vechimei, ca *Persii, Egiptenii*, apoi *Elinii* și apoi *Romanii*, precum vëzurăm, serbătoreau această zi, cu mai multe sau mai puține ceremonii, toate însă aducând omagii de recunoștință și sacrificii divinității celei mai vechi, celei mai bune, sub care omul fusese *liber, curat, nevinovat* (inocent). Așa *Persii* pentru *Mitras*, *Egiptenii* pentru *Osiris*, *Elinii* și *Romanii* pentru *Saturn*, Cronos.

Creștinismul însă se ivesce, neînsemnata dogmă care răsare într'un sat umil din orient, se propagă repede peste toată lumea, de cătră 12 pescari săraci și hui-duiți. Desprețuita religiune creștină persistă, combătută rămâne falnică. Apostolii sunt persecutați și ea dă martiri, cu al căror sânge sigilează vecinică durată învătăturei sublime și adevărate, care e recunoscută în fine, și creștinii adoară în ziua de 25 Decembrie arătarea între oameni a fiului dumnezeesc: *lumina, dreptatea, adevărul, egalitatea, înfrățirea, libertatea*.

Noauă ca creștinii și în acelaș timp cu sânge latin în ale noastre vine, aceste morăvuri ni-s scumpe, ni-s cel mai prețios tesaur, ni-s razele, ce ne luminează originea cu o dulce aureolă, ne sunt sigilul, *semnul de distincțiune a latinității noastre*, precum limba ni-e un semn de nobleță în mijlocul barbarilor, cum zice *Edgar Quinet*.

Deci să nu le uităm, să nu lăsăm a-se șterge aceste datine, aceste instituțiuni, căci ar fi să ni-se stingă însa și viața națională! — observă foarte bine G. D. Teodorescu.

N. Sulica

(Gaz. Trans).

Varietăți

Anul nou. Din incidentul serbătorii Anului nou, Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan *Nicolae Popca* a bine voit a primi numeroase felicitări. Prea Sântia Sa a fost felicitat, prin rostul Prea Cuvioșiei Sale Domnului Arhimandrit *Filaret Musta*, de membrii Consistoriului diecesan, a Preoțimii din loc, a Corpului profesoral și Stabilimentelor diecesane; apoi de reprezentanții Comunității de Avere, a Magistratului, a Oficierimii și de alți onorațiori din loc și de aiurea. Asemenea felicitat a fost Prea Cuvioșia Sa Părintele *Filaret Musta*, arhimandrit.

Mulțămită publică. Pentru fondul de ajutorare „Ioan Popasu“ au mai rescumpărat felicitările de Anul nou M. On. Domni George Popoviciu, preot în Cliciova cu 4 cor. și Antonie Sequens, profesor, cu

1 cor. Primească D-lor călduroase mulțămite. Dr. *Olariu* președinte, Dr. *Barbu* secretar.

Mulțămită publică. Pentru ajutorarea și respective prevederea cu cărți școlare trebuincioase și îmbrăcarea cu haine de iarnă a școlarilor săraci dela școala poporală greco-orientale română din Caransebeș au binevoit a contribui: Prea Sântia Sa Domnul Episcop diecesan Nicolae Popea 10 cor.; Prea Cuvioșia Sa Domnul arhimandrit Filaret Musta 5 cor.; apoi Mult Stimații Domni: Constantin Burdia, primar, 5 cor.; Ilie Curescu 5 cor.; Ioan Bartolomei 2 cor.; Eduard Bastius 2 cor.; Ioan Fiola 1 cor.; Ludvig Hoffmann 1 cor.; George Marici 2 cor.; Ilie Pêtrău 1 cor.; Nicolae Bănuți 1 cor.; Ioan Madincea 1 cor.; George Nicoară 1 cor.; Alekse Hamat 1 cor.; George Suciș 1 cor.; Elisaveta Marin 1 cor.; Dr. Traian Badescu 2 cor.; Anca Marin 1 cor.; Scevola 1 cor.; Elena Bîju 1 cor.; S. Stoicovits 1 cor.; Iosif Bălan profesor 2 cor.; Maria Bălan 60 fil.; Emilia Brodacky 1 cor.; Vasile Lazaroni 60 fil.; Stankovics 2 cor.; C. Căltun 70 fil.; Radu Belcotă 50 fil.; Ioan Moșu 1 cor.; Ioan Mihai 2 cor.; Nicolae Popovici 1 cor. și două căciule în preț de 4 coroane. Eliseiu Fara 2 cor.; Ioan Fara 1 cor.; Șușoi 1 cor.; I. Borlovan o măramă de iarnă în preț de 2 cor.; Armin Steinbach 1 cor.; Andreas Erek 2 cor.; Splichar 50 fil.; George Jumanca 1 cor.; Dimitrie Sporea 1 cor.; Grumberger G. două căciule în preț de 2 coroane. Societatea bicicliștilor 40 cor.; Arjoca Victor 40 fil.; Dr. Petru Ionescu 1 cor.; Svetozar Ogneanovici 2 cor.; Petru Ciorogariu 1 cor.; Ioan Lințu 4 cor.; C. Pêrvu 1 cor.; Traian Barzu 2 cor.; Ioan Harambașa 50 fil.; Aurel Marin 1 cor.; Ales. Bălaci 1 cor.; Diaconovici 1 cor.; Gavrilă Popa 40 fil.; Iosif Iacob 1 cor.; Maria Dobrin 1 cor.; George Stan 2 cor.; Emiliu 1 cor. 16 fil.; și în fine Reuniunea oficianților (Beamten-Verein) 10 cor. Prima cassă de păstrare din loc 10 cor.; la olaltă 147 cor. 36 fil. Mă simțesc îndatorat a exprima în numele școlarilor ajutorați adenc simțita mulțămită rugând pe Atotputernicul Dumnezeu să reverse darul său asupra marimonioșilor contribuitori și să le răsplătească cu îmbelșugare ajutorul dat școlarilor lipsiți. Caransebeș în 4 Ianuarie 1901. *Ioan Stoian* catichet.

Mulțămită publică. Societatea română de cântări și musică în Caransebeș, aduce pe calea aceasta mulțămită următorilor domni, cari cu ocaziunea concertului și a reprezentațiunii teatrale din 31 Decembrie 1900 au binevoit a suprasolvi: Prea Cuvioșia Sa dl arhimandrit Filaret Musta 4 cor.; Dl tenente Sabin Têrziu 2 cor.; Dl de Susich notariu public 1 cor.; Dl Ignatie Fűszfás apotecariu 1 cor.; Iosif Stich croitor 1 cor.; Oratoriu, commis 1 cor.; Ioan Madincea controlor orăș. 60 bani și Spiridon Șandru, preot, 60 bani. Caransebeș la 4 Ianuarie 1901. *Comitetul.*

Mulțămită publică și dare de seamă. Cu

ocașiunea produțiunii teatrale-musicale împreunate cu joc, aranjată de cătră tinerimea română gr. or. din Sculea la 26 Decemvre 1900, au binevoit a contribui următorii Domni: Gubanyi Antal mare proprietariu 10 cor., Wittenberger Albert comerciant 7 cor., Luftschütz Mór 4 cor. 20 fil., Administrațiunea Klobusitzky, Oskar Pauly, Teodor Cioloca paroch. gr. or. Șipet, George Gaspar paroch. gr. or. Gattaia, Silviu Colojoara preot gr. or. Sculea, Ioan Luca, Szűcs Sándor câte 4 cor.; Nagy Bertalan preot ev. ref. Sculea, Dr. Sorger Miksa medic cercual, Bogovich Ferencz pleban rom. cat. Gattaia, Stern Lórintz direct. cas. de păstrare Gattaia, Weisz Ferencz, Vasa Diminescu Ciacova, Dezső Antal, Nica Franțiu câte 3 cor.; Josef Matkovics 2 cor. 80 fil.; Krepil Jakab, Ilie Franțiu Nr. 88, Ioan Franțiu Ciacova, Trajcsik Mariska, Arpás István, Kegyes József, Mihaiu Bircea, Gärtner David, Kovács Ferencz câte 2 cor.; Sara Zaga 1 cor. 80 fil.; Kiss Péter, Fassbinder Sándor, Galandaner Alfred câte 1 cor. 40 fil. Petru Bêlu, Avram Lina, Ciovărgău Achim, Stefan Bircea, Petru Pănică, Ilia Franțiu Nr. 82, Karl Mikoicz câte 1 cor. 20 fil.; Springer Mór, Csologovics Agneș câte 1 cor.; Kiss Mihály, Ilia Mitulescu, Geis János, Vasile Căltu, Traum Pál, Ioan Regia Gattaia, Eva Balcu, Andreiu Balcu câte 60 fil. — Suma totală a venitului 115 cor. 50 fil. din care detragându-se spesele de 65 cor. 20 fil. a rămas un venit curat de 50 cor. în scopul procurării recuisitelor școlare. În numele comitetului aranjatoriu vin și pe aceasta cale a aduce cuvenita mulțămită tuturor susnumiților pentru sprijinul generos, ce ni l'a dat. — Sculea la 2 Ianuarie 1901. *Silviu Colojoara*, preot gr. or. rom.

Avis. Domnii, cari au primit în comisiune spre vnzare „Calindariul Românului“ și „Bănățanul“ sunt rugați, ca esemplarele nevindute să ni le înapoieze, fără amânare, căci mai târziu nu le mai putem primi.

Tipografia și librăria diecesană.

Bibliografie

Pe pragul mormântului. Versuri funebrele de *George Simu* preot. Prețul 50 fil.

*

Cuvânt funebru, rostit la înmormentarea fostului director și învățător pensionat: G. Bellissimus întemplată la 8/21 Octomvre 1900, de I. Dariu. Tipografia A. Mureșianu, Brașov, 1900. Prețul 20 fileri.

*

Curs elementar de Botanică și Zoologie pentru clasele inferioare ale școalelor medii de *Gheorghe Chearui* prof. și dirigent la școala reală. Partea I. Brașov, 1900. Prețul 2 cor. 60 fil.

Viața și operele lui Andreiu Mureșan. Studiu istoric-literar de *Ioan Rațiu*, prof. ord. la preparandie și școala superioară de fete din Blaș. Blaș, 1900. Tipografia seminariului arhidiecesan.

Educațiunea socială. Disertațiune cetită în adunarea generală a „Despărțământului Panciova” al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român” ținută la 3 Iunie 1900 în Cubinul-Timișan de *Teodor V. Petrișor* învățător. Editor: autorul, sub auspiciile despărțământului. Caransebeș 1900. Prețul 20 fil.

Avem înaintea noastră excelenta lucrare a compatriotului nostru Dr. G. Crainiceanu. Întitulată „*Igiena ochilor*” pentru îngrijirea ochilor sănătoși, slabi, bolnavi și orbi; alegerea profesiunilor, ochilarilor și alte sfaturi pentru păstrarea vederii. București 1900. Prețul 1 leu, de vânzare la Socec și la Librăria română în Roman. Cartea a apărut și în limba germană la Franz Pietzcker începuturilor culturale ale poporului românesc. Din în Tübinga. Prețul M. 2.40. Opul se recomandă de sine taturor celor ce se interesează de acest subiect, care în această lucrare e scris pe înțelesul ori-cărui sciutor de carte.

În editura Tipografiei și Librăriei diecesane se află următoarele cărți de religione de Dr. Petru Barbu

a) Pentru școalele elementare:

1. *Istorieare religioase-morale*. 1899. Prețul 15 cr.
2. *Istorieare biblice*. Ediția III. 1900. Prețul 15 cr.
3. *Istorieare bisericesci*. Ediția II. (sub tipar). Prețul 15 cr.
4. *Catechismul*. Ediția II. 1897. Prețul 20 cr.

Cărțile însemnate cu * sunt aprobate de Ven. Consistorii diecesane gr. or. din Arad, Caransebeș și Oradea Mare.

b) Pentru școalele medii:

1. *Istoria sântă a Testamentului Vechiu*. Ediția II. 1900. Prețul 40 cr.
2. *Istoria sântă a Testamentului Nou*. 1898 Prețul 40 cr.
3. *Istoria Bisericii Creștine*. Ediția II cu 4 portrete. 1898. Prețul 50 cr.

Religiunea în școala poporală, indegetări metodice. 1897. Prețul 30 cr.

Religiunea în școala veche și în școala nouă. 1899. Prețul 50 cr.

Publicațiune

Licitațiunea spre arendarea pământurilor din pământurile Comunității de avere a fostului regiment confiniu romano-banatic Nr. 13, se va ține la forestăriile concerninte în următoarele zile și adevă:

La Orșova Duminică în 10 Februarie st. n. 1901 dimineața la 8 oare.

La Bozoviciu Marți și Mercuri în 12 și 13 Februarie st. n. 1901 dimineața la 8 oare.

La Caransebeș Joi în 21 Februarie st. n. 1901 dimineața la 8 oare.

La Teregova Vineri în 22 Februarie st. n. 1901 dimineața la 8 oare.

La Ohababistra Marți în 26 Februarie st. n. 1901 dimineața la 8 oare, ceia-ce prin aceasta se aduce la publică cunoștiință.

1—1 [1]

Oficiul de economie a comunității de avere în Caransebeș.

Concurs

Pentru ocuparea postului de preot în parohia de clasa III din **Peștere**, protopresbiteratul Caransebeșului se escrie concurs cu termin de 30 de zile delă prima publicare în „Foaia Diecesană”.

Emolumentele:

1. Sesiunea parohială în complex de 32 jugere cu venit anual mediu de 640 cor.
2. Plațul parohial de 1 juger cu venit anual mediu 40 cor.
3. Birul parohial dela 125 case câte 2 cor. de număr sau în boabe de cucuruz o jumătate de meș.
4. Venite stolare dela boteze, cununii și înmormântări 160 cor.
5. Întregirea din partea statului 260 respective 460 cor.
6. Alte venite accidentale 40 cor.

Recurenții sunt poftiți a-și înainta recursese P. On. Oficiu protopresbiteral al Caransebeșului și a se presenta în biserică în vre-o Duminică sau sârbătoare cu scirea protopresbiterului concerninte.

(2) 1—3

Comitetul parohial.

În conțelegere cu protopresbiterul tractual.